

**MERALARIMIZDA GÖRÜLEN SARI
PEYGAMBER ÇİÇEĞİ (*Centaurea solstitialis*
L.)'NİN BİTKİSEL ÖZELLİKLERİ VE
KONTROLÜ**

Uzun F, Garipoğlu AV, Algan D. 2010.

**Meralarımızda görülen sarı peygamber çiçeği
(*Centaurea solstitialis* L.)'nin bitkisel özellikleri ve
kontrolü. *Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi*, 25 (3),
213-222.**

Kontrollü Yakma

Yakma, çoğu mera sistemlerinin sürekliliğini sağlama ve geliştirilmesinde önemli bir uygulamadır. Uygun bir zamanda yapılan kontrollü yakma işlemi, sarı peygamber çiçeğinin kontrolünde etkin bir şekilde kullanılabilir (DiTomaso ve ark., 1999a).

Biçmede olduğu gibi bu metodun başarısı da, uygun zamanda yapılmasına bağlıdır. Yakma için en uygun zaman, erken yaz ile yaz ortası arasındaki zamandır. Bu zamanda, sarı peygamber çiçeği erken çiçeklenme döneminindedir. Bu dönemde, çoğu istenilen bitki türlerinin tohumları etrafa dağılmış ve buğdaygiller yeterli yakıtı sağlamak üzere kurumuştur. Yakma, toprak içindeki tohumları pek fazla etkilememektedir. Çünkü yakma ile toprak yüzeyi kısa bir süre için ısınmaktadır. Toprak yüzeyindeki tohumlar, genel olarak bu işlemden zarar görmemektedir. Hatta bu işlem, birçok baklagil yem bitkisi türünde olduğu gibi tohumlarda çimlenmeyi uyarıcı etkide bulunabilmektedir.

Bir yıllık yakma uygulamasından sonra peygamber çiçeğinin tohum rezervi, takip eden yılda bitkinin varlığının devamı için yeterli olacaktır. Bununla birlikte bu uygulama, ortamdaki saman benzeri örtü tabakasını azaltacak, toprağı açığa çıkartacak ve kurumuş vejetasyonda tutulan besin elementlerini yeniden dönüşüme dahil edecektir. Yakmadan sonraki ilk gelişme sezonunda, özellikle çok yıllık buğdaygiller ve çalılar içeren doğal türler başta olmak üzere bitki çeşitliliği çoğunlukla artmaktadır. Bitki çeşitliliğindeki bu artış, toprak sıcaklığının sezonun daha erken döneminde artması ve ışığın vejetasyona daha iyi nüfuz etmesine bağlı olabilir. Yapılan bir çalışmada, yakmanın 3 yıl ardı ardına uygulanması, sarı peygamber çiçeğinin tohum rezervini % 99'un üzerinde bir oranda azaltmıştır (DiTomaso ve ark., 1999a).

Sarı peygamber çiçeğini kontrol etmedeki etkinliğine rağmen, yakmanın bazı riskleri de vardır. Yakma işleminin yapıldığı alanın yakınlarındaki yerleşim yerlerinin havasını kirletici etkileri bunlardan biridir. Dolayısıyla bu yöntem daha izole alanlarda uygulama imkânına sahip olmaktadır. Yöntemin ana riski özellikle yaz aylarındaki uygulamalarda yangının kontrolden çıkabilmesidir. Yakma uygulaması, yangından kaçamayan küçük hayvanlar ve böcekler üzerinde de önemli derecede olumsuz etkiye sahiptir.

Örneğin yakma, sarı peygamber çiçeğinin tohum başları ile beslenerek ona zarar veren faydalı böcekleri ve onların larvalarına da zarar vermektedir. Bazı bölgelerde yakma işlemi, rüzgarla yayılan, başta *Compositae* familyasına ait olan bazı arzulanan bitkilerin hızlı bir şekilde istilasına yol açabilmektedir. Ayrıca, sürekli yakma toprak erozyonunu artırıcı bir etkiye de sahiptir.

Yakma işleminin ardı ardına tekrarlamalı olarak uygulanabilmesi, iklim ve çevresel şartlara bağlıdır. Toplam bitki kitlesinin fazla olduğu durumlarda, ardı ardına 2 veya 3 yıl yakma işleminin uygulanması yapılabilir. Bununla birlikte, diğer çevrelerde veya yıllarda yakıt olarak işlev gören bitkisel materyal miktarı bu şekilde bir uygulama için yeterli olmayabilir. Dolayısıyla, kontrollü yakma, entegre kontrol uygulamasının bir ögesi olarak programda yer alması daha uygun bir seçenektir.

Yaz yakmasına ilave olarak peygamber çiçeği fideleri, kışın veya erken ilkbaharda alev makinesi ile yakma tekniği kullanılarak da kontrol edilebilir (Rusmore, 1995). Alev makinesi ile yakma, ateşin kontrolden çıkma riskini ve yakma neticesinde meydana gelen hava kirliliğini minimuma indirmektedir. Bununla birlikte bu teknik, selektif değildir ve bitkinin kontrolünde her zaman iyi sonuç vermemektedir. İlkbahar mevsimi kurak geçtiğinde, peşine alev makinesi ile yakma işlemi uygulandığı zaman, işlemin başarı şansı en yüksektir. Aksine, yağışlı bir ilkbahar mevsimi, uygulamanın başarısız olması ihtimalini artırabilir ve istenilenin tam tersi bir işleve sahip olabilir. Özellikle sarı peygamber çiçeği ile rekabet eden türler, bu uygulama ile önemli ölçüde baskı altına alınabilir.